

פילוסופיה יהודית, בגדים ותסרוקות, מקורות

ד"ר חזות גבריאלי

1. שמות פרק כח

(א) וְאַתָּה הַקָּרֵב אֵלַיךָ אֶת־אֶהְרֹן אַחִיד וְאֶת־בְּנָיו אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ לִי אֶהְרֹן נָדָב וְאַבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן :

(ב) וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אַחִיד לְכָבוֹד וּלְתַפְאֳרָתָא :

(ג) וְאַתָּה תִּדְבַר אֶל־כָּל־חַמְמַיִלֵב אֲשֶׁר מְלֹאֲתָיו רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוֹ אֶת־בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקֹדֶשׁ לְכַהֲנוֹ לִי :

2. רש"י הירש שמות פרק כח

(א) ואתה הקרב, כמו "ואתה תצוה" - אתה כשליחה וכבא - כוחה של תורת ה'. דבר זה מתבטא גם בהלכה: "אין מעמידין כהן גדול אלא בית - דין של אחד ושבעים" (רמב"ם, הל' כלי המקדש פ"ד הט"ו) - הוא בית הדין העליון שישב על כסא משה. האומה היא אשר מעמידה את הכהן הגדול באמצעות נציגותה וממנה אותו על מקדש התורה המסורה לה. "הקרב אליך": מוציאים אותו מתוך האומה ומעמידים אותו קרוב "אליך", למען קידום מפעלך עבור האומה, ובכך הוא מקבל את מינויו; הוא מקבל על עצמו עבודה, שתכליתה השגת מטרת שליחותך:

לכהנו - לי. "כהן" בבנין פיעל פירושו בכל מקום: לשרת בכהונה, ולא: למנות אדם לכהונה. כך: "ויכהן אלעזר" (במדבר ג, ד). "לכהנו", וכן להלן פסוק ד: "בגדי - קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו - לי" - את עבודת הכהונה ואת בגדי הכהונה המסמלים את משמעותה מייחס הכתוב בראש ובראשונה לאהרן, הווה אומר - לכהן הגדול:

נדב ואביהוא וגוי' הם "כהני הדיוט" וכבנים לאביהם עומדים רק לצידו לסייעו ולמלא את מקומו בחלק מן העבודה. לכן רשאי הכהן הגדול בכל עת להקריב כל קרבן שירצה ולעשות כל עבודה, ואין שאר הכהנים יכולים לעכב על ידו. הוא לא נמנה עם שום משמר ובית - אב ולא נטל חלק בהגדלת העבודות (פייס) - יומא יד ע"א. לגבי עבודות המקדש היו כל שאר הכהנים רק עוזריו וממלאי מקומו. לגבי מתנות הכהונה הבאות מחוץ למקדש ("קדשי גבול") לא היתה לו שום זכות בכורה (רמב"ם, הל' כלי המקדש פ"ה הי"ב).

(ב) בגדי - קדש - מובנם המילולי: בגדי המקדש, בגדים המציינים את האדם הלבוש בהם כמי שמשרת בקודש:

לכבוד. "כבוד" אינו אלא "כְּבֹד" במשמעות רוחנית (עי' פי' לעיל טז, ז): בו מתבטא התוכן הרוחני והמוסרי שבתכונת המהות. בבגדי הכהונה תתבטא אפוא משמעות הכהונה. "כבוד" מציין את עצם תכונת הבגדים:

ולתפארת: בו בזמן צריכים הבגדים להיות עשויים כך, שהם מוסיפים "תפארת" לכהן. "פאר" קרוב ל"באר", "בהר", "בחר", ויסוד הוראת כולם: להבהיק. "לתפארת" - מכאן הדרשה, שהבגדים לא רק יסמלו את תוכנה הרוחני של הכהונה ("לכבוד"), אלא יצטיינו בהידור צורתם ויהיו קישוט לכהן. המושג המתבטא על - ידי "כבוד" מקבל על - ידי "תפארת" את ההערכה הראויה לו.

אל - כל - חכמי - לב אשר מלאותיו רוח חכמה. דבר זה נאמר כאן רק לגבי עושי הבגדים, ואילו לגבי עשיית כל מלאכת המשכן מזכיר הכתוב את הצורך בתכונת החכמה רק בפרק לא, אגב מינויים של בצלאל ואהליאב. נראה שזה טעמו של דבר: עשיית המשכן וכליו היתה קשורה בכלליה ובפרטיה בתבנית שה' הראה למשה (עי' לעיל כה, ט), ואילו לגבי הבגדים נשאר לעושיהם חופש פעולה במידה גדולה יותר:

ועשו וגוי' לקדשו. נראה שהבגדים היו צריכים עשייה לשמם, ורק אז נתקדש הכהן בהם. כך מפרש גם רמב"ן.

3. לקדשו- להכניסו בכהונה על ידי הבגדים, שיהא כהן ל(רש"י)

4. כל זמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם וקדושתם קיימת בהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם) "מדרש הגדול)

5. למדנו מזה שבגדי כהונה הם המקדשים הכהן לכהן להשם יתעלה, אבל בזמן שאין בגדי כהונה עליו אינו מקודש והרי הוא כזר שחייב מיתה) "רלב"ג.

6. והיו על אהרון ועל בניו בבואם אל אהל מועד או בגישתם אל המזבח לשרת בקודש ולא ישאו עון ומתו, חקת עולם לו לזרעו אחריו) "כח, מג" (הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה) "רש"י).

7. הלכות רבות עוד נאמרו בסדר לבישת הבגדים והתאמתם המדויקת למידותיו של הכהן. נאמר בבגדי כהונה, על בשרו ולבשם, מלמד שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו לבגדיו, אפי' נימא (שערה) אחת או עפר או כינה מתה אם היתה בין בשר לבגד הרי זו חציצה ועבודתו פסולה) "רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"ו (ושלא תכנס הרוח בשעת עבודה בין בשרו לבגדו עד שיתרחק הבגד מעליו) "שם, הו"ז).

8. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה), שצריך להיות חשוב והגון לכבוד תורתו-רש"י, (שנאמר: 'כל משנאי אהבו מות' אל תיקרי משנאי אלא משנאי (שממאסין עצמן בעיני הבריות, והבריות אומרים אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומגונים, נמצא זה משנאי את התורה- רש"י) " (שבת קיד, עא)